

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Community's Participation in The World Heritage Management of Historical Park Ayutthaya Province

พระสมุห์ชิษณุพงศ์ ปณฺญาวุฑฺโฒ (เทียมมิตร)

Phrasamu Chissanupong Paññavuddho (Thaimmit)

ปิยวรรณ หอมจันทร์

Piyawan Homchan

ดาวเหนือ บุตรสีทา

Daonue Bootsita

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการ และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 368 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียวและเปรียบเทียบ ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อว่า ท่านได้มีส่วนร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์/ดูแลรักษาความสะอาด/การกำจัดวัชพืช/สิ่งกีดขวาง/และความปลอดภัยในอุทยานประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อว่าท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการในเผยแพร่และจัดงานในกิจกรรมต่างๆ ด้านการจัดการทรัพยากร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อว่า ท่านได้ร่วมวางแผนในการแก้ปัญหาอันเกิดจากภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลจากระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ด้านการได้รับประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.65

3. ด้านการจัดการพื้นที่ ชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านพื้นที่อย่างเต็มที่ ด้านการปกป้อง ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านการปกป้องพื้นที่ ควรจัดให้มีการพบปะกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจด้านนี้อย่างชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านนี้อย่างเต็มที่

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, การจัดการพื้นที่มรดกโลก, อุทยานประวัติศาสตร์

Abstract

The objectives of this research paper are: 1) to study the participation of communities in the management of World Heritage historical parks. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 2) to study and compare people's opinion level on community participation in the management of the World Heritage Historical Park. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province and 3) to study the problem Obstacles and Recommendations on Community Participation in the Management of World Heritage Site. Phra Nakhon Si Ayutthaya Historical Park The research was a mixed method. both qualitative research and qualitative research by using in-depth interview with key informants. The number of sample 368 people analyzed the data by percentage. Find the mean and standard deviation. One-way analysis of variance and comparison. The research results are as follows:

1. Community participation in the management of the world heritage site Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province. in the overall picture. was at a high level with an average of = 3.54 when considering each item. it was found that he had participated in the restoration / maintenance / weeding / barrier / and safety In the historical park at the highest level. When considering each item. it was found that he participated in being a committee in publishing and organizing activities in various aspects of resource management at a moderate level. When considering each item. it was found that he had planned to solve problems caused by various threats that would occur in the historical park at the highest level.

2. The results of the comparison of the level of public opinion about community participation in the management of the previously mentioned area. found that the overall picture was at a high level with an average of = 3.52. In the highest level with average = 3.65

3. Problems. obstacles and suggestions about community participation in the management of the world heritage site. Ayutthaya historical park area. The community did not participate. Relevant agencies should allow the community to fully participate in the area management. Protection The community has participated in managing the area protection. Should have a meeting between communities and related agencies to understand this clearly relevant agency should allow the community to fully participate in this area.

Keywords: Community involvement, Management of world heritage areas, Historical Parks

บทนำ

มนุษย์มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะต่างๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ ของสมาชิกในสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มนุษย์รู้จักเข้ากลุ่ม จากนั้นก็ขยายออกไปเป็นกลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มญาติ กลุ่มเพื่อนทำงาน และชุมชนใกล้เคียงหรือกลุ่มอาชีพเดียวกันมนุษย์ต้องการมีพรรคพวกเพื่อนฝูง ต้องการ ความรัก การยอมรับความก้าวหน้า ความมีชื่อเสียง มนุษย์ต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมสัมพันธ์ กันเป็นสังคมและร่วมมือร่วมแรงในการทำงาน เพื่อนำพลังของบุคคลมาเสริมเป็นแรงกลุ่มใน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ (เบญจา อ่อนท้วม, 2531: 62) คนเป็นทรัพยากรอันสูงค่าของสังคมและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสังคม สังคมจะอยู่รอด เสื่อมสลายหรือเจริญรุ่งเรืองขึ้นนั้นก็อยู่กับคนและคุณภาพของคนในสังคมเป็น สำคัญ การพัฒนาคนเพื่อมุ่งให้คนมีคุณภาพนั้นหมายความว่าคุณภาพทั้งด้านร่างกายจิตใจ และปัญญา (อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง, 2525: 35) เพื่อให้คุณภาพที่จะปรับใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและตนเอง ความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองได้ตามขีดความสามารถทางร่างกายของตน หากโอกาสอำนวยและมีผู้คอยชี้แนะที่ถูกทางอีกทั้งมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่เป็นสัตว์แห่งการเรียนรู้ (Learning Animal) มีศักยภาพในการเรียนรู้ที่สูงกว่าสัตว์โลกชนิดอื่นๆ สามารถนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสังคมให้มีความสุขการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การพัฒนามนุษย์และชุมชนเพราะการเรียนรู้ทำให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจ เพิ่มพูน ทักษะความสามารถในด้านต่างๆ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2534: 13-14)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นถือเป็นหลักคิดสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาสังคมในทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนได้เป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาและอนาคตของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อวิถีชีวิตและความต้องการที่แท้จริงของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก เช่นมีประชาชนจำนวนไม่น้อย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนยังเข้าใจว่าการทำประชาพิจารณ์เป็นวิธีเดียวของการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือเข้าใจว่าการทำประชาพิจารณ์ คือ การทำประชาคมติ รวมทั้งยังเข้าใจไปว่ากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการจัดการหรือแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้ว ในขณะที่เป้าหมายสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน คือการช่วยป้องกันหรือหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้หากขาดการมีส่วนร่วม (ยุพาพร รูปงาม: 2545) ดังนั้น การพัฒนาความสามารถของบุคคลจำเป็นต้องอาศัยวิธีการรวมกลุ่มให้เป็นพลังที่เข้มแข็ง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของคนในชุมชน ความสำเร็จนั้นจะขึ้นอยู่กับกิจกรรมกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มว่าสามารถพัฒนาตนเองได้ (สนธยา พลศรี, 2550: 1) มากน้อยแค่ไหนและมีการให้บุคคลนั้นเป็นคน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ตัดสินใจด้วยเหตุผล สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพการส่งเสริมการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (สุภาภรณ์ อุ้นเมตราจิต, 2526: 79)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ "การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้กระจ่างแจ้งและชัดเจน เพื่อนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการทำนุบำรุงชุมชนและอุทยานประวัติศาสตร์สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและ
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เลือกศึกษากับประชาชนและพระสงฆ์ในในพื้นที่ จำนวน 9 รูป/คน และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ

1) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) ซึ่งได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยต่างๆ และการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวน 1,480 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เลือกศึกษากับประชาชนและพระสงฆ์ในในพื้นที่ จำนวน 9 รูป/คน และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.54 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อว่า ท่านได้มีส่วนร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์/ดูแลรักษาความสะอาด/การกำจัดวัชพืช/สิ่งกีดขวาง/และความปลอดภัย ในอุทยานประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อว่าท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการในเผยแพร่และจัดงานในกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการจัดการทรัพยากร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อว่า ท่านได้ร่วมวางแผนในการแก้ปัญหาอันเกิดจากภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลจากระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.52 ด้านการได้รับประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.65

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดการพื้นที่ ชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านพื้นที่อย่างเต็มที่ ด้านการปกป้อง ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านการปกป้องพื้นที่ ควรจัดให้มีการพบปะกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจด้านนี้อย่างชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านนี้อย่างเต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อว่า ท่านได้มีส่วนร่วมปฏิบัติในการบูรณปฏิสังขรณ์/ดูแลรักษาความสะอาด/การกำจัดวัชพืช/สิ่งกีดขวาง/และความปลอดภัย ในอุทยานประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อว่าท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการในเผยแพร่และจัดงานในกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการจัดการทรัพยากร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อว่า ท่านได้ร่วมวางแผนในการแก้ปัญหาอันเกิดจากภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอุทยานประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของจักรี รุจิจรเดช (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่บริเวณตลาดคลองสวน 100 ปี เพศชายและเพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีการศึกษาสูงสุดคือ ประถมศึกษา มีครอบครัวแล้ว ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายในตลาดคลองสวน มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลคลองสวน อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปี อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเข้าร่วมประชุม ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการร่วมวางแผน ส่วนใหญ่เคยเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการจัดงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติงาน/สนับสนุนกิจกรรม ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุมสิ่งของในงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการร่วมติดตามผลและประเมินผล ส่วนใหญ่เคยร่วมประเมินผลเกี่ยวกับการจัดงานประจำปีของศาลเจ้าพ่อคลองสวน ด้านการได้รับประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรม ส่วนใหญ่เคยได้รับประโยชน์จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดคลองสวน สำหรับผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพ ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี

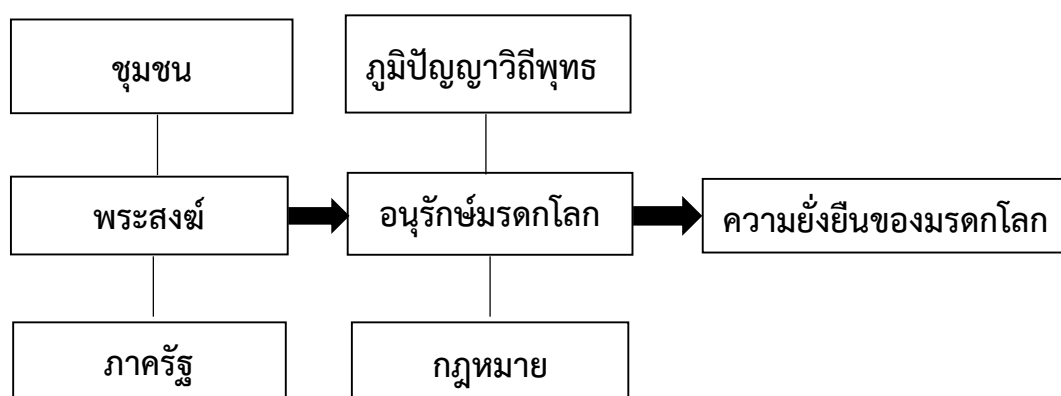
ผลจากระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.62 ด้านการได้รับประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.65 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์ (2544) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน ศึกษากรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” 1) ชาวมอญเริ่มเข้ามาอยู่ที่บ้านเกาะเกร็ดในสมัยกรุงศรีอยุธยา ประกอบอาชีพ ทำเครื่องปั้นดินเผา มีนิสัยรักสงบ เลื่อมใสพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเห็นได้จากการสร้างวัดขึ้นอย่าง สวยงาม และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ชาวมอญยังชอบงานประเพณี 2) ลักษณะการมีส่วนร่วม

ร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนในกิจกรรมการทำบุญวันสงกรานต์เป็นประจำสูงกว่ากิจกรรมอื่นๆ เพราะเป็นประเพณีที่แสดงออกได้ถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และขอพรผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีของชาวมอญเกาะเกร็ด นอกจากนี้ ยังมีประเพณีงานศพมอญทุกคนจะต้องไปร่วมงานโดยไม่ต้องบอกกล่าว 3) ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนมอญโดยรวม พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวมอญยังคงมีการสืบทอดทางวัฒนธรรมไว้ในท่ามกลางสังคมที่กำลังมีความเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ 4) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน ส่วนการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวมอญที่มีการศึกษา จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนน้อย เพราะอาชีพและวิถีชีวิตที่ทันสมัย

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์โลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดการพื้นที่ ชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านพื้นที่อย่างเต็มที่ ด้านการปกป้อง ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านการปกป้องพื้นที่ ควรจัดให้มีการพบปะกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจด้านน้อยอย่างชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการด้านน้อยอย่างเต็มที่

องค์ความรู้การวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย จากการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

การจัดการพื้นที่มรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องประกอบไปด้วยพระสงฆ์ ชุมชนหรือประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ โดยในส่วนของประชาชนนั้นด้านการตัดสินใจนั้น ส่วนมากจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการอนุรักษ์แบบต่างๆ เช่น การทำตามนโยบายของเจ้าอาวาส และของทางรัฐบาลเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุที่ขึ้นทะเบียนและถาวรวัตถุที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อที่จะอนุรักษ์เพื่อเป็นสมบัติของชาติให้ดำรงอยู่และมีความเหมาะสมในการใช้งานโดยไม่ทำลายคุณค่าในด้านการวางแผนซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการบริหารจัดการทุกสิ่งอย่าง ไม่เว้นแม้กระทั่งการอนุรักษ์โบราณสถาน

เมืองมรดกโลก ซึ่งประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองมรดกโลก ส่วนมากไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการร่วมรับผลประโยชน์นั้น ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองมรดกโลก ส่วนมากย่อมมีส่วนอย่างมากในด้านผลประโยชน์อันเกิดจากการที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวในเขตพื้นที่เมืองมรดกโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลหรืองานสำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละปีส่วนด้านการติดตามและประเมินผลประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองมรดกโลก ส่วนมากไม่ได้มีส่วนร่วมในด้านนี้โดยชัดเจนเป็นคนธรรมดา เนื่องจากความไม่เข้าใจในระบบการบริหารจัดการของภาครัฐ อันเนื่องมาจากการไม่ประสานงานกันที่ดีมีประสิทธิภาพ ขาดการประสานความร่วมมือกันที่ปรากฏเป็นคนที่ชัดเจน ต้องติดตามว่าได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้ประชุมร่วมมือในการอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวและประชาชนที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ ว่าช่วยกันดูแลและประสบผลสำเร็จตามแผนและถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์มากน้อยเพียงใด

ในส่วนของภาคชุมชนหรือประชาชนนั้น อาจจะด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม ทั้งการบุกรุกเพื่อผลประโยชน์ต้องการที่ดินหรือเหตุผลอื่น มีการบุกรุกล้ำพื้นที่เมืองมรดกโลก โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ไม่ได้ลงทะเบียน เกิดความเสี่ยงในหลายด้าน โดยที่ผู้ดูแลใกล้ชิดคือวัดและพระสงฆ์ไม่สามารถจัดการปัญหานี้ได้ ก็ต้องอาศัยอำนาจจากภาครัฐเข้าไปดูแลจัดการซึ่งสามารถใช้วิธีแห่งภูมิปัญญาแนวพุทธ เช่น การตั้งมวลชนทำกิจกรรมอันเนื่องด้วยพระพุทธศาสนา ได้แก่ การเจริญพุทธมนต์ เป็นต้น หรือใช้มาตรการทางกฎหมายเข้าไปควบคุมดูแลและจัดการ ก็จะทำให้สามารถผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์เมืองมรดกโลกได้อย่างยั่งยืนและมั่นคงได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ควรมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการเมืองมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยให้มีการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อการจัดการอย่างยั่งยืน

1.2) ควรมีการวางมาตรการในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการจัดการเมืองมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยให้มีการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนและชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม

1.3) ควรมีการรณรงค์ในการแต่งตั้งคณะกรรมการรณรงค์เกี่ยวกับจัดการเมืองมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยให้มีการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะประชาชนและชุมชน เพื่อเป็นจัดการที่ยั่งยืนสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาต่อในประเด็นการจัดการโบราณสถานในเขตพื้นที่มรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบบบูรณาการหลักพุทธธรรม

2.2) ควรศึกษาประเด็นการจัดการโบราณสถานในเขตพื้นที่มรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบบภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม

2.3) ควรศึกษาประเด็นรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์โบราณสถานในเขตพื้นที่มรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บรรณานุกรม

- จักรี รุจิจรเดช. (2550). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ตลาดคลองสวน 100 ปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาการบริหารงานท้องถิ่น. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธามินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- เบญจมา อ่อนท้วม. (2531). **กลวิธีในการทำงานเป็นกลุ่ม**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยพายัพ.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ”. **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะสังคมศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). **ปรัชญาการพัฒนาชุมชน**. **วารสารพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บางกอกบลิ๊ก.
- วิวัฒน์ชัย บุญญาบุหงศ์. (2544). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านปากเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สนธยา พลศรี. (2550). **เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุภาภรณ์ อุ่นเมตราจิต. (2526). **การพัฒนาชุมชนโดยวิธีการศึกษานอกโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2525). **การพัฒนาบุคคล กลุ่มและชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.